

Nynäshamns Naturskola har praktisk matematikundervisning. Uppgiften är att skapa en skalenlig gubbe utifrån ett decimeterlångt lillfinger. Det blir en skitstor kropp, konstaterar Christian, Arvid Johan och Ebba från klass 8b, Vanstaskolan i Ösmo.

FOTO CLAUDIO BRESCIANI / TT

Matten lossnar i det fria

STOCKHOLM. Släpp böckerna, lämna klassrummet och ta med eleverna ut. Lärare som anammat utepedagogik ser att kunskaperna fastnar bättre i det fria.

– Finns det ingen skatör?

En grupp elever i 8B på Vanstaskolan i Ösmo, söder om Stockholm, försöker bryta av en seg trädgren som ska bli ben i deras modellgubbe.

Att hela gubben ska vara 3,60 meter lång har de redan mättat och multiplicerat fram utifrån lillfingeret – en decimeterlång sticka. Men benen, som de dragit fram ur den vidsträckt skolgårdens träd-

Robert Lättman-Masch

dunge, spretar än så länge långt utanför skalan 2:1.

Det blir en udda mattelektion för klassen. De stegar och dividerar, hoppar och resonerar oavbrutet ute i den intensiva oktobersolen.

– Man får in det lättare i huvudet när man g-ö-r. Det borde vara utelektioner oftare, säger Ida och Leonora.

Naturskole läraren Robert Lättman-Masch ser också tydliga vinster.

– Om en månad minns de fortfarande hur man bygger i skala. Alla sinnesintryck stärker lärandet mycket mer än att bara sitta med en bok. Jag ser också att eleverna får aha-upplevelser: Matematik finns på riktigt, överallt.

Robert Lättman-Masch är pedagog vid Nynäshamns Naturskola

och dels tar emot klasser på temadagar i biologi/ekologi, dels fortbildar lärare i uteundervisning i olika ämnen. Poängen är att växla miljö, varva teori med det praktiska och sinnliga.

– Det är fortfarande en djupt rotad tradition att hålla all undervisning inomhus. Men klassrummet är ju inte verkligheten, säger Robert Lättman-Masch.

Både han och Lotta Carlegård, lärare och författare till Att lära in engelska ute, är övertygade om att regelbunden uteundervisning ger fler elever chans att bli godkända.

– Jag ser på ungdomar som har det svårt i skolan, eller inte känner sig bekväma i klassrumsundervisningen, att de kan prestera massor när de får arbeta i en annan miljö, säger Lotta Carlegård

» Utomhuspedagogik

■ Utomhuspedagogik bygger på växelverkan mellan textbaserat lärande och autentiska upplevelser. Eleverna är omväxlande i klassrummet och i olika utemiljöer.
■ Utemiljön kan vara i naturen med också i stadsmiljö.

■ Utevistelsen innebär mer fysisk aktivitet, en positiv effekt på hälsan.
■ Forskning pekar även på att uteundervisning ökar elevernas motivation, kreativitet och samarbetsförmåga och att studieresultaten förbättras.

■ Exempelvis visade en studie av 40 amerikanska skolor på bättre resultat i bland annat läsning, skrivning, matematik, naturkunskap.

Källor: Nationellt centrum för utomhuspedagogik, Linköpings uni.

Det finns både utländsk och svensk forskning som stödjer deras bild. Emilia Fägerstam, Linköpings universitet, har i sin doktorsavhandling jämfört in- och utegrupper i biologi och matematik på högstadiet. Det visade sig att de som haft biologi utomhus kom ihåg mer än innegruppen. Och utegruppen i matematik kom ikapp

den från början starkare innegruppen.

– Eleverna som hade haft en utelektion i veckan tyckte att de koncentrerade sig bättre, att det blev roligare och lite lugnare. Utemiljön tycks ha en avstressande effekt, säger Emilia Fägerstam.

ANNA LENA WALLSTRÖM

TT

Skottlossning på öppen gata kopplas till olösta mord

STOCKHOLM. En skottlossning i södra Stockholm kopplas till två olösta mord för en månad sedan. Skotten, riktade mot en bil, gick rakt in genom fönstret på ett hus i närheten.

Vid halv elva i går förmiddag sköts flera skott mot en bil i Bredäng.

– Någon iakttog hur en person hoppar ur ett fordon och skjuter mot en annan bil, säger Sven-Erik Olsson, informatör vid Stockholmspolisen.

Efter en biljakt, där polisbilen och den bil som jagades ska ha "sammanstött", greps en man. Då beslagtogs även ett vapen.

På gatan där skottlossningen skedde bor de två män som suttit häktade efter det att en man skjuts ihjäl i Örby den 14 september.

Att det finns ett samband mellan mordet och tisdagens skjutning bekräftar Lars Byström, presstalesperson vid Stockholmspolisen.

– Ja, vi har konstaterat att det finns en typ av samband, men vilket vill vi inte gå in närmare på, säger han.

Dagen efter mordet i Örby sköts ytterligare en man ihjäl i Östberga. Enligt Byström ligger det "nära till hands" att det även där finns en koppling till dagens skjutning. Allt

detta har hänt i södra Stockholm, där det ska finnas en konflikt mellan kriminella gäng.

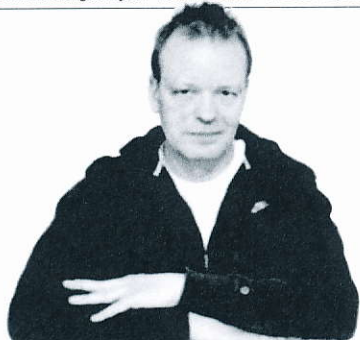
I Bredäng hittades minst sex tomhylsor. Ett skott gick rakt in på en inglasad balkong i ett hus i närheten. Ingen skadades.

SOFIA TANAKA

TT

Nyhetschef: Ingela Hydén Telefon: 0522 - 992 00 E-post: nyhetschef@bohuslaningen.se

TANKAR I KANTEN

Lars Aronsson 0522-992 13
lars.aronsson@bohuslaningen.se

Precis som Farmor gjorde

När jag blir gammal vill jag vara som farmor. Jag vill leva som om varje dag vore min första. Eller sista.

Jag vill åka Flumeride, gnälla över att det är för kallt, sitta med katt på magen och lösa korsord, hugga ved, tycka att matpriserna är för höga, jubla framför tv:n till svenska OS-guld och ömsint kyssa personen som jag älskar.

När syrenerna slår ut och sista vilan gör sig påmind vill jag sätta mig i fätöljen och fridfullt somna in. Precis som farmor gjorde.

Det känns som jag nästan alltid har fruktat för framtiden. Att jag har jagat något som inte går att fånga. När jag var 18 trodde jag att livet skulle ta slut vid 25, som 25-åring var gränsen framförflyttad till 30 och när jag väl var 30, ja då var jag rädd att jag kanske aldrig skulle bli pappa.

Förra veckan tog jag ett nytt raskt kliv mot 50 och det är då jag tänker på farmor. På hennes förmåga att stanna i stunden, att ta vara på ögonblicket trots att hon var gammal, att förstå mig och att det var kanske hennes helt nedsatta hörsel som faktiskt gjorde att hon var en så bra lyssnare. Hon registrerade och iakttog. Jag skrev på lappar, hon läste på läppar.

Farmor var aldrig rädd för att undra, fråga eller tycka. Om varför jag hade hål i mina jeans när jag redan hade hål att komma i dem, om varför Thomas Wassberg skulle ha hår i ansiktet när han redan hade så mycket på huvudet och hur i hela världen en maträtt kunde heta pissa.

Men hon tyckte också att filmen Rambo var ganska bra och gillade att spela poker. Och vi stod och hoppade tillsammans när Foppa fixade OS-guldet i ishockey med den där straffen som sedan blev frimärke.

ibland blev hon lite för medveten. Som den gången då jag skulle ut på min första jorden runtresa och jag skulle göra mina sista inköp. När det äntligen blivit min tur efter den långa kön i livsbu-tiken lutade sig Farmor mot mig, pekade mot förpackningarna vid sidan om kassörskan och sa "Du har la inte glömt kondomerna, så du inte kommer hem med några dumheter". Hon sa det på ett så diskret sätt hon kunde. Men viskningarna blev ett utrop som ekade i butiken.

Farmor delade sitt liv med Farfar i 65 år. De sista levnadsåren vårdades han på sjukhus. Farmors hörsel och farfars hälsa gjorde att det blev många tysta stunder under besöken. Men varje gång som Farmor lämnade Farfar gjorde hon likadant. Hon reste sig upp, knäppte kappan och böjde sig ned mot Farfar i rullstolen. Hon drog handflatan genom Farfars silkesvita hår, tog hans hand och tryckte den och kysste honom.

Varje gång såg jag glöden i Farfars ögon.

Vi stod och hoppade tillsammans när Foppa fixade OS-guldet i ishockey...

Nynäshamn Naturskola har praktisk matematikundervisning. Uppgiften är att skapa en skalenlig gubbe utifrån ett decimeterlångt lillfinger. Det blir en skitstor kropp, konstaterar Christian, Arvid Johan och Ebba från klass 8b, Vanstaskolan i Ösmo.

Matematiken

Släpp böckerna, lämna klassrummet och ta med eleverna ut. Lärare som anammat utepedagogik ser att kunskaperna fastnar bättre i det fria.

– Finns det ingen sekator?

En grupp elever i 8B på Vanstaskolan i Ösmo, söder om Stockholm, försöker bryta av en seg trädgren som ska bli ben i deras modellgubbe.

Att hela gubben ska vara 3,60 meter lång har de redan mättat och multiplicerat fram utifrån lillfingeret – en de-

cimeterlång sticka. Men benen, som de dragit fram ur den vidsträckt skolgårdens trädunge, spretar än så länge långt utanför skalan 2:1.

Det blir en udda mattelektion för klassen. De stegar och dividerar, hoppar och resonerar oavbrutet ute i den intensiva oktobersolen.

– Man får in det lättare i huvudet när man g-ö-r. Det borde vara utelektioner oftare, säger Ida och Leonora.

Växling

Naturskole läraren Robert Lättman-Masch ser också tydliga vinster.

– Om en månad minns de fortfarande hur man bygger i skala. Alla sinnesintryck stärker lärandet mycket mer än att bara sitta med en bok. Jag ser också att eleverna får aha-upplevelser: Matematik finns på riktigt, överallt.

Tipsa oss

Vad vill du läsa om i tidningen?
0522 - 990 99
99000@bohuslanningen.se

FRÅGA EXPERTEN

Charlotte
Sander
relationsexpert

Facebook förstör vårt förhållande

Fråga: Hur kan vi få vår kommunikation att fungera?

Hej,
Jag och min sambo har under ett års tid bråkat mycket på grund av vår dåliga kommunikation.

Min sambo har väldigt svårt att öppna sig för mig gällande alltifrån enkla saker, till hur hon mår och känner. Problemet blir bara värre när jag känner att hon hellre skriver saker på Facebook än pratar med mig.

Som hennes man känner jag att det ofta handlar om vårt privatliv och vårt förhållande, något som vi tillsammans ska prata om. Inte hon tillsammans med sina "vänner" på Facebook!

Det känns som att Facebook förstör vårt förhållande. Jag har försökt att prata med henne om detta, men det känns inte som hon förstår. Reagerar jag helt fel? Hur kan vi få vår kommunikation att fungera? Mvh "Mats"

Svar: Hej Mats,

Jag förstår att du tycker det är ledsamt och jobbigt om hon hellre pratar om er relation med sina kompisar på Facebook än direkt med dig. Du behöver säga till dig själv att du inte kan vara den berättar vad du tänker och känner kring detta.

Tänk till innan så att du är väl förberedd. Vad tänker du? Vad känner du? Använd Facebook som ett exempel: Förklara för henne hur det känns när hon hellre pratar med sina kompisar om er relation än med dig? Försök att inte kasta skräp på henne utan var noga med att utgå ifrån dig själv. Ge henne utrymme att prata också och berätta hur hon tänker och känner.

Fråga på ett bra sätt hur det kommer sig att hon kan vara öppen på Facebook men inte mot dig?

Vad kan du göra annorlunda, vad hon eventuellt saknar?

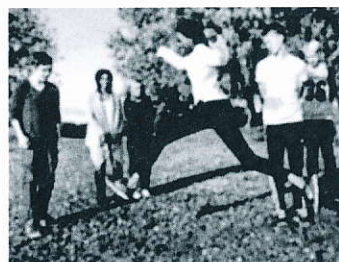
Hälsningar Charlotte Sander.

3 MINUTER
OCH 21
SEKUNDER

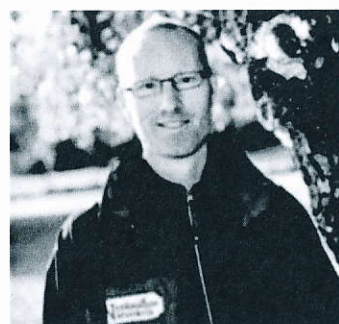
... tog det innan de 12 000 platserna till Cykelvasans 90 kilometer 2014 var fyllda. Det finns fortfarande platser kvar i de kortare distanserna i loppet, som körs för sjätte gången i augusti nästa år. (TT)

ANNA LENA
WALLSTRÖM

TT

Hopp med bråk. Jessica klarar lätt en tredjedel av Carolina Klüffts personbästa i längdhopp. Love, Tina, Leonora, Mikael och Viktor på tur sedan.

Naturskolelärares Robert Lättman-Masch på Vanstaskolan i Ösmo pläderar för att flytta ut undervisningen. Klassrummet är ju inte verkligheten. Den finns i skogen, på åkern eller i den urbana miljön.

Fakta

UTOMHUSPEDAGOGIK

Utomhuspedagogik bygger på växelverkan mellan textbaserat lärande och autentiska upplevelser. Eleverna är omväxlande i klassrummet och i olika utemiljöer.

Utemiljön kan vara i naturen med också i stadsmiljö, beroende på vad som lärs ut.

Utevistelsen innebär mer fysisk aktivitet, vilket har positiv effekt på hälsan.

Forskning pekar också på att uteundervisning ökar elevernas motivation, kreativitet och samarbetsförmåga och att studieresultatet förbättras.

Exempelvis visade en studie av 40 amerikanska skolor (Lieberman & Hoody) på förbättrade resultat i läsning, skrivning, matematik, naturkunskap och samhällskunskap.

Källor: Nationellt centrum för utomhuspedagogik, Linköpings universitet (TT)

lossnar i det fria

Robert Lättman-Masch är pedagog vid Nynäshamns Naturskola som dels tar emot klasser på temadagar i biologi/ekologi, dels fortbildar lärare i uteundervisning i olika ämnen. Poängen är att växa miljö, varva teori med det praktiska och sinnliga.

– Det är fortfarande en djupt rotad tradition att hålla all undervisning inomhus. Men klassrummet är ju inte verkligheten, säger Robert Lättman-Masch.

Både han och Lotta Carlegård, lärare och författare till Att lära in engelska ute, är övertygade om att regelbunden uteun-

dervisning ger fler elever chans att bli godkända.

– Jag ser på ungdomar som har det svårt i skolan, eller inte känner sig bekväma i klassrumsundervisningen, att de kan prestera massor när de får arbeta i en annan miljö, säger Lotta Carlegård

Forskning

Det finns både utländsk och svensk forskning som stödjer deras bild. Emilia Fägerstam, Linköpings universitet, har i sin doktorsavhandling jämfört inne- och utegrupper i biologi och ma-

tematik på högstadiet. Det visade sig att de som haft biologi utomhus kom ihåg mer än innegruppen. Och utegruppen i matematik kom ikapp den från början starkare innegruppen.

– Eleverna som hade haft en utelekstion i veckan tyckte att de koncentrerade sig bättre, att det blev roligare och lite lugnare. Utemiljön tycks ha en avstressande effekt, säger Emilia Fägerstam.

Foto: Claudio Bresciani / TT

Matten lossnar i det fria

STOCKHOLM: Släpp böckerna, lämna klassrummet och ta med eleverna ut. Lärare som anammat utepedagogik ser att kunskaperna fastnar bättre i det fria.

– Finns det ingen sekator?

En grupp elever i 8B på Vansta-skolan i Ösmo, söder om Stockholm, försöker bryta av en seg trädgren som ska bli ben i deras modellgubbe.

Att hela gubben ska vara 3,60 meter lång har de redan mättat och multiplicerat fram utifrån lillfingeret – en decimeterlång sticka. Men benen, som de dragit fram ur den vidsträckt skolgårdens trädunge, spretar än så länge långt utanför skalan 2:1.

Det blir en udda mattelektion för

”Om en månad minns de fortfarande hur man bygger i skala. Alla sinnesintryck stärker lärandet.”

ROBERT LÄTTMAN-MASCH,
naturskolelärare

klassen. De stegar och dividerar, hoppar och resonerar oavbrutet ute i den intensiva oktobersolen.

– Man får in det lättare i huvudet när man g-ö-r. Det borde vara utelektioner oftare, säger Ida och Leonora.

Naturskoleläraren Robert Lättman-Masch ser också tydliga vinster.

– Om en månad minns de fortfarande hur man bygger i skala.

Bild: CLAUDIO BRESCIANI

LUFTIGT KLASSRUM. Robert Lättman-Masch från Nynäshamns Naturskola har praktisk matematikundervisning. Ida och Omar försöker få samma bild på var sitt rutsystem.

Alla sinnesintryck stärker lärandet mycket mer än att bara sitta med en bok. Jag ser också att eleverna får aha-upplevelser: Matematik finns på riktigt, överallt.

Robert Lättman-Masch är pedagog vid Nynäshamns Naturskola

som dels tar emot klasser på temadagar i biologi/ekologi, dels fortbildar lärare i uteundervisning i olika ämnen. Poängen är att väخلا miljö, varva teori med det praktiska och sinnliga.

– Det är fortfarande en djupt

rotad tradition att hålla all undervisning inomhus. Men klassrummet är ju inte verkligheten, säger Robert Lättman-Masch.

Både han och Lotta Carlegård, lärare och författare till Att lära in engelska ute, är övertygade om att regelbunden uteundervisning ger fler elever chans att bli godkända.

– Jag ser på ungdomar som har det svårt i skolan, eller inte känner sig bekväma i klassrumsundervisningen, att de kan prestera massor när de får arbeta i en annan miljö, säger Lotta Carlegård.

Det finns både utländsk och svensk forskning som stödjer deras bild. Emilia Fägerstam, Lin-

köpings universitet, har i sin doktorsavhandling jämfört inne- och utegrupper i biologi och matematik på högskolastadiet. Det visade sig att de som haft biologi utomhus kom ihåg mer än innegruppen. Och utegruppen i matematik kom ikapp den från början starkare innegruppen.

– Eleverna som hade haft en utelektion i veckan tyckte att de koncentrerade sig bättre, att det blev roligare och lite lugnare. Utemiljön tycks ha en avstressande effekt, säger Emilia Fägerstam.

ANNA LENA WALLSTRÖM
TT

Utomhuspedagogik

■ Utomhuspedagogik bygger på växelverkan mellan textbaserat lärande och autentiska upplevelser.

■ Eleverna är omväxlande i klassrummet och i olika utemiljöer. Utemiljön kan vara i naturen med också i stadsmiljö, beroende på vad som lärs ut.

■ Utevistelsen innebär mer fysisk aktivitet, vilket har positiv effekt på hälsan.

■ Forskning pekar också på att uteundervisning ökar elevernas motivation, kreativitet och samarbetsförmåga och att studieresultaten förbättras.

■ Exempelvis visade en studie av 40 amerikanska skolor (Lieberman & Hoody) på förbättrade resultat i läsning, skrivning, matematik, naturkunskap och samhällskunskap.

Källor: Nationellt centrum för utomhuspedagogik, Linköpings universitet.

Göteborg (City)

Rea

RYANAIR

129

SEK

ENKELRESA, FRÅN

Boka till midnatt 17 Oktober - 2013. Gäller för resor under måndag - torsdag. Res i november av januari. Gäller på utvalda rutter. Plats i mån av tillgång. Erbjudandet har vissa förbehåll. För mer information se www.ryanair.com. Priset exkluderar valfria tillägg. Direktflyg från Göteborg (City).

DAGENS CITAT

Det bästa framgången kan föra med sig är vetskapen om att framgång inte är något att stå efter.

Liv Ullman

UR VÅRT ARKIV

För 75 år sedan

■ "Andra-vårtecken" fortsätter att strömma in. Redaktionen har från hr Knut A. Lindqvist i Jävre fått mottaga fullt utslagna jordgubbsblommor. Vi avvaktar nu med spänning ett fång ljuvligt doftande syrener.

■ En bildrulle körde över en hund på Nyborgsgatan i Arvidsjaur. Någon notis om hunden efter överkörningen tog icke vederbörande utan en person, som strax efter passerade platsen, fick då se det svårt skadade djuret. Av en bildrulle kan man naturligtvis icke fordra så mycket att han avlivat ett påkört djur, som skadats så svårt att det icke kommer ur fläcken, skriver vår meddelare.

■ Vid Piteå sockens kyrkofullmäktigesammanträde den 30 oktober förekommer bl.a. till behandling en fråga rörande besluts fattande att ingå till k. m. t. med anhängan att församlingen fritages från att uppföra kyrka i Infjärden, eller om detta ej kan beviljas, att församlingen erhåller längsta möjliga uppskov med ifrågasvarande kyrkobygge. – Det är ett föreläggande ända sedan åren närmast efter sekelskiftet, som Piteå landsförsamling har att uppföra en kyrka i Infjärden, säger kyrkofullmäktiges och kyrkorådets ordförande, kyrkoherde Sandin. Men församlingen har undan för undan anhållit om och beviljats uppskov med kyrkobygget ifråga och nu föreslås att kyrkofullmäktige skola anhålla om att få k. m. t. föreläggande inhiberat eller också att längsta möjliga uppskov medges, under de senaste åren har ju församlingen uppfört kapell i såväl Gråträsk som Långträsk och dessutom har bron vid Böle tillkommit, vilket allt tilldammans medfört mycket stora fördelar för kyrkokenigheten ur bekvämlighetssynpunkt. Man anser därför att ett kyrkobygge i Infjärden numera är överflödigt. Och jag tror mig också veta att infjärdensborna själva icke är så värst pigga på saken. Enligt planen skulle Infjärden brytas ut och bilda eget pastorat med komminister, och självt svara för kyrkobygget, eller också skulle hela församlingen ombesörja bygget ifråga.

För 50 år sedan

■ Den gamla sockenstugan i Norrfjärden togs i bruk som provisorisk kyrka för församlingen efter att ha genomgått en mindre ombyggnad. Vad man tvingats att göra är utrivning av den vägg som skilt de båda samlingslokalerna. Därigenom har man fått ett kyrkrum som kan rymma 200 sittplatser.

■ Jan-Erik "Jansch" Brännström kommer att flytta till Jönköping. I dagarna har han fått klart med en anställning i Smålandsstaden. "Jansch" som medverkat i PIF i fotboll och ishockey avtackades av sektionsordförande Lasse Davidsson och Uno Lundström i samband med ett möte som PIF-styrelsen höll i klubblokalen. "Jansch" tilldelades Piteås klubbstandar som ett tack för de tjänster han gjort idrottsföreningen, dels som tränare dels som spelare.

■ En resa till Amerika med ingenjör Bengt Larsson, Piteå, fick bildligt talat Älvsby Rotaryklubb göra vid sammanträde. En resa som hr Larsson beledsagade med en egenhändigt tagen färgfilm, som omfattade praktiskt taget allt han fick vara med om under en månads vistelse i det stora landet på andra sidan Atlanten. För det intressanta föredraget och filmvisningen tackade presidenten landsfiskal Åke Eriksson.

För 25 år sedan

■ Domen föll angående Piteå FF:s inställda match mot Hugi i damernas div I-fotboll. Det blev böter och wofförlost. Men Piteå klarade sig undan uteslutning och nedflyttning till div IV. "Svenska fotbollsforbunds tävlingskommitté ansåg att Piteå verkligen försökt genomföra matchen", förklarar Stig Olofsson, Luleå, som sitter med i TK. Nu ska Piteå FF ta nya tag i div II.

ANDRA HÄNDELSER

1860 uppmanar elvaåriga Grace Bedell i ett brev Abraham Lincoln att skaffa skägg. Om han gör det lovar lilla Grace att hon skall få sina fyra bröder att rösta på honom i presidentvalet. Lincoln vann valet i november samma år och anlade sedan skägg.

1962 kommer amerikanen Joseph Hellers roman "Moment 22" ut på svenska. Romanen och dess titel skulle ge upphov till ett helt nytt begrepp i vårt språk!

Matten lossnar i det fria

STOCKHOLM
Släpp böckerna, lämna klassrummet och ta med eleverna ut. Lärare som anammat utepedagogik ser att kunskaperna fastnar bättre i det fria.

– Finns det ingen sekator?
En grupp elever i 8B på Vanstaskolan i Ösmo, söder om Stockholm, försöker bryta av en seg trädgren som ska bli ben i deras modellgubbe.

Att hela gubben ska vara 3,60 meter lång har de redan mättat och multiplicerat fram utifrån lillfingeret – en decimeterlång sticka. Men benen, som de dragit fram ur den vidsträckt skolgårdens trädunge, spretar än så länge långt utanför skalan 2:1.

Det blir en udda mattelektion för klassen. De stegar och dividerar, hoppar och resonerar oavbrutet ute i den intensiva oktobersolen.

– Man får in det lättare i huvudet när man g-ö-r. Det borde vara utelektioner oftare, säger Ida och Leonora.

Växling

Naturskoleläraren Robert Lättman-Masch ser också tydliga vinster.

– Om en månad minns de fortfarande hur man bygger i skala. Alla sinnesintryck stärker lärandet mycket mer än att bara sitta med en bok. Jag ser också att eleverna får aha-upplevelser: Matematik finns på riktigt, överallt.

Robert Lättman-Masch är pedagog vid Nynäshamns Naturskola som dels tar emot klasser på temadagar i biologi/ekologi, dels erbjuder lärare i utemiljöundervisning i olika ämnen. Poängen är att vävla miljö, varva teori med praktiska och sinnliga.

– Det är fortfarande en djupt rotad tradition att hålla all undervisning inomhus. Men klassrummet är ju inte verkligheten, säger Robert Lättman-Masch.

Forskning

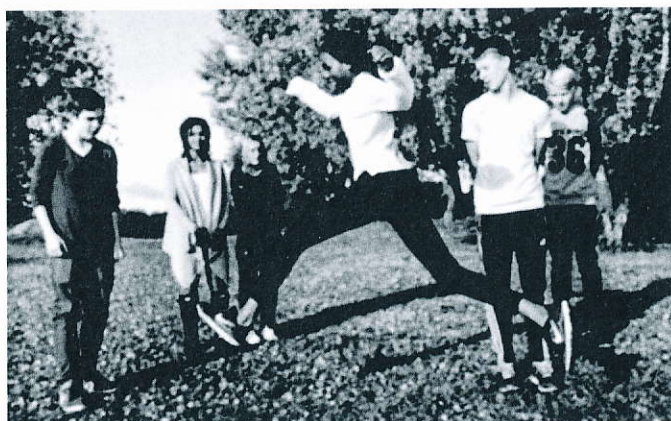
Både han och Lotta Carlegård, lärare och författare till Att lära in engelska ute, är övertygade om att regelbunden uteundervisning ger fler elever chans att bli godkända.

GRATTIS

Från 79 kronor/modul · www.pitea-tidningen.se/familjeannonser

Så här annonserar du!

- Under vinjetten **Grattis** publiceras gratulationer. En gratulation kostar från 79 kronor/modul (text/bild).
- Under vinjetten **Välkommen till världen** publiceras bilder på nya familjemedlemmar. Kostnad: från 150 kronor/modul (text/bild).
- Materialet läggs in via formulär på www.pitea-tidningen.se/familjeannonser, välj annonstyp.
- Annonsen ska vara bokad via Lokus senast tre arbetsdagar för införandet.

Nynäshamns Naturskola har praktisk matematikundervisning, hopp med bråk. Jessica klarar av tredjedel av Carolina Klüfts personbästa i längdhopp. Love, Tina, Leonora, Mikael och Viktors på tur sedan.

FOTO: CLAUDIO BRESIANI / TT

FAKTA Naturskolor

- **Naturskolor** finns i ett 90-tal kommuner i landet, och de flesta drivs i kommunal regi.
- **Naturskolorna** tar emot skolklasser och fortbildar lärare i utomhuspedagogik.
- **Naturskolorna** förmedlar framför allt kunskaper om natur och miljö, men ser också naturen som en plats för undervisning i alla ämnen.

Källa: Naturskoleföreningen (TT)

– Jag ser på ungdomar som har det svårt i skolan, eller inte känner sig bekväma i klassrumsundervisningen, att de kan prestera massor när de får arbeta i en annan miljö, säger Lotta Carlegård.

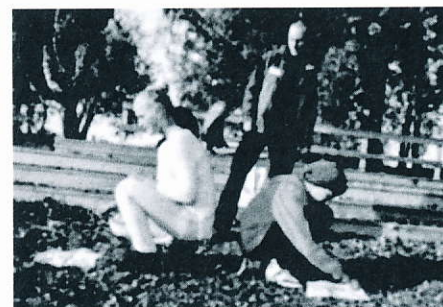
Det finns både utländsk och svensk forskning som stödjer deras bild. Emilia Fägerstam, Linköpings universitet, har i sin doktorsavhandling jämfört in- och utegrupper i biologi och matematik på högstadiet. Det visade sig att de som haft biologi utomhus kom ihåg mer än innegruppen. Och utegruppen i matematik kom ikapp den från början starkare innegruppen.

– Eleverna som hade haft en utelektion i veckan tyckte att de koncentrerade sig bättre, att det blev roligare och lite lugnare. Utemiljön tycks ha en avstressande effekt, säger Emilia Fägerstam.

Anna Lena Wallström/TT

Christian, Arvid, Ebba och Kajsa behöver korta benen till sin modellgubbe. Det är i högsta grad en praktisk mattelektion på Vanstaskolan i Ösmo.

Robert Lättman-Masch från Nynäshamns Naturskola har praktisk matematikundervisning. Hur då snett ovanför? Ida och Omar försöker få samma bild på var sitt rutsystem.

Vilmer Westerlund 5 år!
GRATTIS världens bästa Vilmer som fyller 5 år idag! Grattis-kramar från mormor och morfar i Arvidsjaur.

Grattis Vilmer 5 år!
Vi vill gratulera Vilmer Westerlund, Bergnäs Luleå, som blir 5 år idag. Många grattiskramar från gammelmorfar, farmor och farfar.

Matten lossnar ute i det fria

STOCKHOLM (TT)

Släpp böckerna, lämna klassrummet och ta med eleverna ut.**Lärare som anammat utepedagogik ser att kunskaperna fastnar bättre i det fria.****INBLICK**

– Finns det ingen sekator?

En grupp elever i 8B på Vanstaskolan i Ösmo, söder om Stockholm, försöker bryta av en seg trädgren som ska bli ben i deras modellgubbe.

Att hela gubben ska vara 3,60 meter lång har de redan mättat och multiplicerat fram utifrån lillfingeret – en decimeterlång sticka. Men benen, som de dragit fram ur den vidsträckt skolgårdens trädunge, spretar än så länge långt utanför skalan 2:1.

Tydliga vinster

Det blir en udda mattelektion för klassen. De stegar och dividerar, hoppar och resonerar oavbrutet ute i den intensiva oktober-solen.

– Man får in det lättare i huvudet när man gör. Det borde vara utelektioner oftare, säger Ida och Leonora.

Naturskoleläraren Robert Lättman-Masch ser också tydliga vinster.

– Om en månad minns de fortfarande hur man bygger i skala. Alla sinnesintryk stärker lärandet mycket mer än att bara sitta med en bok. Jag ser också att eleverna får aha-upp-

levelser: Matematik finns på riktigt, överallt.

Robert Lättman-Masch är pedagog vid Nynäshamns Naturskola som dels tar emot klasser på temadagar, dels fortbildar lärare i uteundervisning.

– Det är fortfarande en djupt rotad tradition att hålla all undervisning inomhus. Men klassrummet är ju inte verkligheten, säger han.

Både han och Lotta Carlegård, lärare och författare till *Att lära in engelska ute*, är övertygade om att regelbunden uteundervisning ger fler elever chans att bli godkända.

– Jag ser på ungdomar som har det svårt i skolan, eller inte känner sig bekväma i klassrumsundervisningen, att de kan prestera massor när de får arbeta i en annan miljö, säger Lotta Carlegård.

Dokumenterad effekt

Det finns både utländsk och svensk forskning som stödjer deras bild. Emilia Fägerstam, Linköpings universitet, har i sin doktorsavhandling jämfört in- och utegrupper i biologi och matematik på högskolan. Det visade sig att de som haft biologi utomhus kom ihåg mer än innegruppen. Och utegruppen i matematik kom ikapp den från början starkare innegruppen.

– Eleverna som hade haft en utelektion i veckan tyckte att de koncentrerade sig bättre, att det blev roligare och lite lugnare. Utemiljön tycks ha en avstressande effekt, säger Emilia Fägerstam.

Anna Lena Wallström

Foto: CLAUDIO BRESCIANI/TT

Lär sig bättre. Utomhuspedagogen Robert Lättman-Masch från Nynäshamns Naturskola har praktisk matematikundervisning. Hur då snett ovanför? Ida och Omar försöker få samma bild på var sitt rutsystem.

Utomhuspedagogik

- Utomhuspedagogik bygger på växelverkan mellan textbaserat lärande och autentiska upplevelser. Eleverna är omväxlande i klassrummet och i olika utemiljöer.

- Utemiljön kan vara i naturen med också i stadsmiljö, beroende på vad som lärs ut.

- Utevistelsen innebär mer fysisk aktivitet, vilket har positiv effekt på hälsan.

- Forskning pekar också på att uteundervisning ökar elevernas motivation, kreativitet och samarbetsförmåga och att studieresultaten förbättras.

- Exempelvis visade en studie av 40 amerikanska skolor (Lieberman & Hoody) på förbättrade resultat i läsning, skrivning, matematik, naturkunskap och samhällskunskap.

Källor: Nationellt centrum för utomhuspedagogik, Linköpings universitet (TT)

Naturskolor

- Tar emot skolklasser och fortbildar lärare i utomhuspedagogik.
- Förmedlar framför allt kunskaper om natur och miljö, men ser också naturen som en plats för undervisning i alla ämnen.

Källa: Naturskoleföreningen (TT)

Kontakta oss för kalkyl och offert!
0455-33 47 44

Nya CTC EcoHeat värmepump är marknadens effektivaste värmepump med pekskärm. Tystare än någonsin med 10 års trygghetsförsäkring.

HASSELBERGS VVS
Din rörmontör

NYA CTC EcoHeat bergvärmepump

10 ÅRS GARANTI
På alla värmepumpsanläggningar

CTC

Ballingslöv®
vardagsglädje

KÖKSKVÄLL | 17 OKT KL 18.15

Välkomna hit på mingel, inspiration och vardagsglädje! Anmäl till:
lars.svensson@karlskrona.beijerbygg.se

BEIJER BYGGMATERIAL

KARLSKRONA BLÅPORTSGATAN | TEL: 075 241 3744
MÅND-FRED 07.00-18.00 | LÖRDAGAR 09.00-14.00

Vildtulpaner

100 lökar vildtulpaner i blandade färger.

Låga doftande och sprider sig lätt i gräsmattor och rabatter.

98:-
Ord. 110:-

Svenska äpplen från Kivik. Stora fina cyklamen.

• Öppettider: Vard. 10-18 Lörd. 10-15 Sänd. 10-15

Blekingeplantan
Gamla Landsvägen 41
370 24 NÄSTRÄBY
Telefon 0455 - 473 00
www.blekingeplantan.se

BLEKINGE PLANTAN

Rynkbehandling med
Restylane och/eller **Botox**.
Tel. 0470- 57 10 40 • www.drtores.com

HUDLÄKARE
Tore Nilson
ESTETISK MEDICIN

SMP.se
LIVE

Följ oss på
webben
Direkt – eller när du har tid

UTEPEDAGOGIK • LÄMNA KLASSRUMMET

SKALENLIGT

Nynäs hamns Naturskola har praktisk matematikundervisning. Uppgiften är att skapa en skalenlig gubbe utifrån ett decimeterlångt lillfinger. Det blir en skitstor kropp, konstaterar Christian, Arvid, Johan och Ebba från klass 8b, Vanstaskolan i Ösmo.

FOTO: CLAUDIO BRESIANI/TT

Matten lossnar ute i det fria

STOCKHOLM (TT)

Släpp böckerna, lämna klassrummet och ta med eleverna ut. Lärare som anammat utepedagogik ser att kunskaperna fastnar bättre i det fria.

– Finns det ingen sekator?

En grupp elever i 8B på Vanstaskolan i Ösmo, söder om Stockholm, försöker bryta av en seg trädgren som ska bli ben i deras modellgubbe.

Att hela gubben ska vara 3,60 meter lång har de redan mättat och multiplicerat fram utifrån lillfingeret – en decimeterlång sticka. Men benen, som de dragit fram ur den vidsträckt skolgårdens trädunge, spretar än så länge långt utanför skalan 2:1.

Det blir en udda mattelektion för klassen. De stegar och dividerar, hoppar och resonerar oavbrutet ute i den intensiva oktobersolen.

– Man får in det lättare i huvudet när man g-ö-r. Det borde vara utelektioner oftare, säger Ida och Leonora.

Naturskoleläraren

Robert Lättman-Masch ser också tydliga vinster.

– Om en månad minns de fortfarande hur man bygger i skala. Alla sinnesintryck stärker lärandet mycket mer än att bara sitta med en bok. Jag ser också att eleverna får aha-upplevelser: Matematik finns på riktigt, överallt.

Robert Lättman-Masch är pedagog vid Nynäs hamns Naturskola som dels tar emot klasser på temadagar i biologi/ekologi, dels fortbildar lärare i uteundervisning i olika ämnen. Poängen är att växla miljö, varva teori med det praktiska och sinnliga.

– Det är fortfarande en djupt rotad tradition att hålla all undervisning inomhus. Men klassrummet är ju inte verkligheten, säger Robert Lättman-Masch.

Både han och Lotta Carlegård, lärare och författare till Att lära i engelska ute, är övertygade om att regelbunden uteundervisning ger fler

UTOMHUSPEDAGOGIK

■ **Utomhuspedagogik** bygger på växelverkan mellan textbaserat lärande och autentiska upplevelser. Eleverna är omväxlande i klassrummet och i olika utemiljöer.

■ **Utemiljön** kan vara i naturen men också i stadsmiljö, beroende på vad som lärs ut. Utevistelsen innebär mer fysisk aktivitet, vilket har positiv effekt på hälsan.

■ **Forskning** pekar också på att uteundervisning ökar elevernas motivation, kreativitet och samarbetsförmåga och att studieresultatet förbättras. Exempelvis visade en studie av 40 amerikanska skolor (Liberman & Hoody) på förbättrade resultat i läsning, skrivning, matematik, naturkunskap och samhällskunskap.

Källor: Nationellt centrum för utomhuspedagogik, Linköpings universitet (TT)

elever chans att bli godkända.

– Jag ser på ungdomar som har det svårt i skolan, eller inte känner sig bekväma i klassrumsundervisningen, att de kan prestera massor när de får arbeta i en annan miljö, säger Lotta Carlegård.

Det finns både utländsk och svensk forskning som stödjer deras bild. Emilia Fägerstam, Linköpings universitet, har i sin doktorsavhandling jämfört inne- och utegrupper i

biologi och matematik på högstadiet. Det visade sig att de som haft biologi utomhus kom ihåg mer än innegruppen. Och utegruppen i matematik kom ikapp den från början starkare innegruppen.

– Eleverna som hade haft en utelektion i veckan tyckte att de koncentrerade sig bättre, att det blev roligare och lite lugnare. Utemiljön tycks ha en avstressande effekt, säger Emilia Fägerstam.

ANNA LENA WALLSTRÖM

PATIENTNÄMNDEN

Fler klagar på vården

Ärendena till Patientnämnden fortsätter att öka. Det har bland annat lett till att en del rutiner setts över.

Till och med den sista augusti i år har Patientnämnden på Landstinget Kronoberg registrerat 441 ärenden. Det är en ökning med tolv procent jämfört med samma tid i fjol.

– Det är en ökning som pågått i flera år, berättar handläggare Carina Rissvik. Och den sker över hela landet.

Hon tror att en del av förklaringen kan vara att Patientnämnden blivit mer känd i verksamheten. – Det finns en ökad medvetenhet hos patienter och anhöriga.

Flera ärenden har lett till att vissa rutiner nu setts över.

– Det handlar bland annat om patientinformation inför undersökningar och operationer och hanteringen av provsvar.

Antalet ärenden som rör barn- och ungdomspsyki-

Antal ärenden i Patientnämnden, Landstinget Kronoberg

■ 2012 601

■ 2011 558

■ 2010 539

atrin, BUP, har emellertid sjunkit från 21 till sex. En inte alltför djärv gissning är att det hänger samman med att kliniken efter ett väldigt turbulent 2012, med interna stridigheter, nu fått en ny organisation och en ny ledning.

– Ja, vi ser nog effekten av det, säger Carina Rissvik.

Däremot har antalet ärenden ökat kraftigt inom ortopedin, kvinnokliniken och psykiatricentrum.

– På rättspsyki har man infört en del skärpta regler, till exempel för användandet av sociala medier, vilket lett till en del anmälningar. Samtidigt har en del kriminalvårdspatienter flyttats till ordinarie avdelningar vilket inneburit en del problem.

BO STRÖMBERG

LNU • INLÄRNINGSSVÄRIGHETER

Utbytesstudent anmäler diskriminering

■ En utbytesstudent anmäler Linnéuniversitetet för diskriminering. Enligt anmälan har inte studenten, som bland annat har inlärnings-svårigheter, fått tillräcklig hjälp för att klara tentorna. När studenten återvänt till hemlandet och fick veta att hon inte klarat kursen försökte hon förgäves få tillstånd en omtänta, om möjligt muntligt. Men först i mars 2014, ett år efter

ursprungstentan, får studenten tenta om. Enligt anmälan valde studenten Linnéuniversitetet enbart för dess utbyggda stöd till studenter med funktionsnedsättning. Den advokat som skrivit anmälan är förvärad över att Linnéuniversitetet, som så sent som i höst arrangerade en stor europeisk dyslexikonferens, inte kunnat hjälpa studenten.

HILDA FRANKKI
hilda.frankki@smp.se

LARM

Villainbrott i Braås

■ En villa i Braås utsattes för ett inbrott i måndags kväll. En gärningsman eller flera hade brutit sig in i villan genom ett källarfönster. Saker hade stulits och man hade sedan tagit sig ut från huset genom

ytterdörren. Polisen fick ett larm om inbrottet strax före klockan åtta på kvällen. Hur mycket som försvann från villan är oklart. Sent på måndagskvällen genomfördes en brottsplatsundersökning.

7 158817 001505